

ЕВРОПЕЙСКИ ОМБУДСМАН

Институцията на Европейския омбудсман е въведена с Маастрихтския договор, подписан през 1992 г. и в сила от ноември 1993г.⁹ През 1995 г. Европейският парламент избира за първи Европейски омбудсман – бившият омбудсман на Финландия Якоб Зьодерман. От 1 април 2003 г. постът се заема от дотогавашния омбудсман на Гърция проф. Никифорос Диамандурос.

Европейският омбудсман се избира от Европейския парламент и неговата основна функция е да извършва разследвания и да изготвя доклади относно случаи на неправилно осъществяване на функциите на институциите и органите на Европейските общности с изключение на Съда на Европейските общности и Първоинстанционния съд, когато действат в качеството им на правораздавателни органи. Европейският омбудсман осъществява своята дейност както въз основа на подадени до него жалби, така и по собствена инициатива. Право на жалба до Европейския омбудсман има всеки гражданин на Европейския съюз, както и всяко физическо или юридическо лице с местопребиваване или седалище в държава-членка на Съюза.

През 2001 г. Европейският омбудсман подготвя проект за Кодекс за добро поведение на администрацията, който е одобрен с резолюция на Европейския парламент през септември същата година. Основната цел на кодекса е да изясни подробно какво означава на практика прокламираното в Хартата на Европейския съюз за основните права и свободи право на добро административно обслужване. Едновременно с одобряването на кодекса Европейският парламент приема и резолюция, с която задължава Европейския омбудсман да го прилага, когато разследва случаи на лошо администриране.

Европейският омбудсман осъществява дейността си въз основа на чл. 195¹⁰ от Договора за създаване на Европейската общност (Маастрихтския договор), Решение на Европейския парламент за правилата и общите условия, регулиращи изпълнението на задълженията на омбудсмана, прието през май 1994 г., и Решение на Европейския омбудсман за приемане на правила за прилагане на решението на Европейския парламент, прието през юли 2002 г. и в сила от 1 януари 2003 г.

По инициатива на Европейския омбудсман текстове, уреждащи дейността на институцията, са включени в проекта за *Договор за създаване на Европейска конституция*, приет с консенсус от Европейския конвент на 13 юни и 10 юли 2003 г. и предоставен на председателя на Европейския съвет. Проектът

⁹ Институцията е създадена посредством въвеждането съответно на чл. 20d в Договора за създаване на Европейската общност за въглища и стомана, чл. 138e (чл. 195 съгласно новата номерация, въведена с Договора от Амстердам) в Договора за създаване на Европейската общност и чл. 107d в Договора за създаване на Европейската общност за атомна енергия, както и на чл. 8d (Член 21 съгласно новата номерация) в Договора за създаване на Европейската общност относно европейското гражданство.

¹⁰ Чл. 138e по старата номерация.

определя като основна функция на Европейския омбудсман да *“получава, разследва и представя доклади по жалби за случаи на лошо администриране в институциите и органите на Съюза”* и декларира изрично, че *“Европейският омбудсман е напълно независим при изпълнение на своите правомощия”*. Заедно с това проектът предвижда право на всеки гражданин на Съюза, както и на всяко физическо или юридическо лице, пребиваващо, съответно регистрирано в държава-членка, да подава жалби до Европейския омбудсман за случаи на лошо администриране в институциите и органите на Съюза, с изключение на Европейския съд и на Върховния съд във връзка с тяхната правораздавателна дейност.¹¹

Настоящият раздел има за цел да предостави подробна информация за статуса, функциите и правомощията на Европейския омбудсман. В него са представени кратка справка за Европейския омбудсман, подготвена от самия Европейски омбудсман на езика на всички държави-членки и страни-кандидатки, основните нормативни актове, уреждащи дейността на институцията, Кодекса за добро поведение на администрацията, приет от Европейския парламент по предложение на Европейския омбудсман, както и преглед на разглежданите от институцията случаи от нейното създаване до днес.

¹¹ Проектът предвижда създаването на Съд на Европейския съюз (Court of Justice), който да се състои от Европейски съд (European Court of Justice), Върховен съд (High Court) и специализирани съдилища (Specialized courts).